

සත්තඡටිල සූත්‍රය

(කෝසල සංයුක්ත සං.නි.1, 146 පිට)

පුද්ගලයන් හඳුනා ගැනීම හා ඔවුන් පිළිබඳව කටයුතු කළ යුතු ආකාරය පිළිබඳ බුදුදහමේ ඉගැන්වීම්

දිනක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත් නුවර පූර්වාරාමයෙහි වැඩ වෙසෙන සමයක කොසොල් රජතුමා සමඟ ඇති වූ සංවාදයක් තේමා කොට ගනිමින් මෙම සූත්‍රය දේශනා කළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ විහාරයෙහි පිටත කොටසෙහි විවේකීව වැඩ වෙසෙන විට කොසොල් රජතුමා පැමිණ බුදුරජුන්ගේ දෙපා වැඳ එකස් පසෙක හුන්නේ ය.

එකල්හි ඡටිලයෝ සත් දෙනෙක් ද නිගණ්ඨයෝ සත් දෙනෙක් ද අචේලකයෝ සත් දෙනෙක් ද ඒකසාටකයෝ සත් දෙනෙක් ද පරිව්‍රාජකයෝ සත් දෙනෙක් ද නොයෙක් තවුස් පිරිකර ගෙන බුදුරජුන් පසුකර එම ස්ථානය අසලින් ගමන් කළහ. කොසොල් රජතුමා එම තවුස් පිරිස දැක හුනසුනෙන් නැගිට තම උතුරුසළුව ඒකාංශ කොට දකුණු දණමඩල බිම තබා එම තවුසන් දෙසට නමස්කර කොට තමා කොසොල් රජු බව ඔවුනට කියා සිටියේ ය. අනතුරුව එම තවුස් පිරිස ඉන් ඉවත් ව ගිය කල්හි බුදුරජුන් සමීපයට පැමිණි කොසොල් රජතුමා 'ස්වාමීනි, ලොව යම් කෙනෙක් රහත් වූවාහු ද රහත්මගට පිළිපත්නාහු ද මොවුහු ඔවුන් අතරින් එක්තරා පිරිසක් යැ'යි සඳහන් කළේ ය. මෙහිදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජුට ප්‍රකාශ කර සිටියේ 'ගිහි ජීවිතයක් ගත කරන කම්සැප විදින දරුවන්ගෙන් පළිබෝධ ඇති සිනිඳු සඳුන් ගල්වන මල්ගඳවිලවුන් දරන රන්රිදී ඉවසන නුඹ වැන්නකුට මොවුන් රහත්හු යැයි හෝ රහත්මගට පිළිපත්නහු යැයි හෝ නොදක හැකි' බවයි. මෙහි දී බුදුරජාණන් වහන්සේ යමකුගේ සීලය, පිරිසිදුබව (නැතහොත් සුවචබව), ස්ථානෝචිත ඥාන ශක්තිය (ස්ථාවරත්වය), ප්‍රඥාව යන කරුණු හඳුනා ගත හැකි ආකාරය රජුට පැහැදිලි කළහ. ඒ අනුව,

1. යමෙකුගේ සීලය දත යුත්තේ එකට වාසය කිරීමෙනි. එය ද දිගු කලෙකිනි, කෙටි කලෙකින් නොවේ. මැනැවින් මෙනෙහි කරන්නහු විසින් මිස එසේ මෙනෙහි නොකරන්නහු විසින් නොවේ ය. ප්‍රඥාවන්තයකු විසින් මිස දුෂ්ප්‍රාඥයකු විසින් නොවේ. 'සංවාසේන ඛෝ මහාරාජ සීලං චේදිතබ්බං. තඤ්ච ඛෝ දීසේන අද්ධුනා න ඉත්තරං. මනසිකරෝතා නෝ අමනසිකරෝතා. පඤ්ඤචතා නො දුප්පඤ්ඤෙන.'

2. යමෙකුගේ පවිත්‍රත්වය (නැතහොත් සුවචබව) දත යුත්තේ කථාව්‍යවහාරයෙනි. එය ද දිගු කලෙකිනි, කෙටි කලෙකින් නොවේ. මැනැවින් මෙනෙහි කරන්නහු විසින්, එසේ මෙනෙහි නොකරන්නහු විසින් නොවේ ය. ප්‍රඥාවන්තයකු විසින් මිස දුෂ්ප්‍රාඥයකු විසින් නොවේ. 'සංවෝහාරේන ඛෝ මහාරාජ සෝවෙය්‍යං චේදිතබ්බං. තඤ්ච ඛෝ දීසේන අද්ධුනා න ඉත්තරං. මනසිකරෝතා නෝ අමනසිකරෝතා. පඤ්ඤචතා නො දුප්පඤ්ඤෙන.'

3. කෙනෙකුගේ ඥාන ශක්තිය, ස්ථාවරත්වය දත යුත්තේ ආපදාවන් පැමිණි කල්හි ය. එය ද දිගු කලෙකිනි, කෙටි කලෙකින් නොවේ. මැනැවින් මෙනෙහි කරන්නහු විසින්, එසේ මෙනෙහි නොකරන්නහු විසින් නොවේ ය. ප්‍රඥාවන්තයකු විසින් මිස දුෂ්ප්‍රාඥයකු විසින් නොවේ. 'ආපදාසු ඛෝ මහාරාජ ටාමෝ චේදිතබ්බෝ. තඤ්ච ඛෝ දීසේන අද්ධුනා න ඉත්තරං. මනසිකරෝතා නෝ අමනසිකරෝතා. පඤ්ඤචතා නො දුප්පඤ්ඤෙන.'

4. යමෙකුගේ ප්‍රඥාව දත හැක්කේ සාකච්ඡාවෙනි. එය ද දිගු කලෙකිනි, කෙටි කලෙකින් නොවේ. මැනැවින් මෙනෙහි කරන්නහු විසින්, එසේ මෙනෙහි නොකරන්නහු විසින් නොවේ ය.

ප්‍රඥාවන්තයකු විසින් මිස දුෂ්ප්‍රාඥයකු විසින් නොවේ. 'සාකච්ඡාය ඛෝ මහාරාජ පඤ්ඤා වේදිනබ්බා. තඤ්ච ඛෝ දීඝේන අද්ධුනා න ඉත්තරං. මනසිකරෝතා නෝ අමනසිකරෝතා. පඤ්ඤවතා නො දුප්පඤ්ඤේන.'

මෙලෙස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යමකුගේ ආධ්‍යාත්මික ගුණාංග තේරුම් ගත යුතු ආකාරය රජුට පැහැදිලි කළ කල්හි බුදුරදුන්ගේ අනුශාසනය පිළිබඳව කොසොල් රජතුමා බෙහෙවින් සතුටට පත් ව බුදුරදුන්ට ප්‍රශංසා කළේ ය. මෙහි දී රජතුමා දන්වා සිටියේ එම තවුසන් අනෙකෙක් නොව තමාගේ තොරතුරු විමසීමට තමන් විසින් ම ගම්වලට යැවූ වරපුරුෂයන් බවයි. මොවුන් මෙම සේවය නිමවා තවුස අදුම් බහා තබා ගිහිවස් දරා කම්සැප අනුභව කරන බව ද රජතුමා වැඩිදුරටත් සඳහන් කළේ ය. මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ එම තවුස පිරිස සැබෑ තවුසන් නොව තවුසන් සේ වෙස් වලා ගෙන සිටි රජු විසින් ම වරපුරුෂ සේවයේ යෙදවූ කම්සැප විදින සාමාන්‍ය ගිහියන් බවයි. මේ අවස්ථාවෙහි එම සිද්ධිය නිමිති කොට ගෙන පුද්ගලයන් රූප සටහනින් පමණක් හැඳිනිය නොහැකි බව ප්‍රකාශ කරමින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තවදුරටත් මෙසේ ප්‍රකාශ කළහ.

*'න වණ්ණරුපේන නරෝ සුජානෝ න විස්සසේ ඉත්තරදස්සනේන,
සුසඤ්ඤනානං හි විසඤ්ජනේන අසඤ්ඤනා ලෝකමීමං වරන්ති.'*

මිනිසා රූපසටහනින් පමණක් මනාව නොදක හැකිය. ස්වල්පමාත්‍ර දර්ශනයෙන් පමණක් විශ්වාස නොකළ හැකි ය. ඊට හේතුව මෙලොව සංයම නැත්තෝ මනාව සංයම ඇත්තන්ගේ පිරිකර භාණ්ඩ ආකාරයෙන් හැසිරෙන බැවිනි.

*'පනිරූපකෝ මත්තිකා කුණ්ඩලොව ලොඅහඩ්ඵමාසෝව සුවණ්ණජන්නෝ,
වරන්ති ඒකේ පරිවාරජන්නා අන්තෝ අසුද්ධා බහි සෝභමානාති.'*

පිටතින් බබලන ඇතුළත අපිරිසිදු ඇතැමෙක් මැටියෙන් කළ රන් ආලේපිත ආභරණයක් මෙන් ද රන් ආලේපිත ලෝහමය කාසියක් මෙන් ද පිරිවරින් වැසී වාසය කරති.

ලොව වෙසෙන අය බාහිර ස්වරූපයෙන් පමණක් තේරුම් ගත නොහැකි බව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙහිදී වැඩිදුරටත් විස්තර කරති. ඊට හේතුව බාහිර ආටෝපයෙන් යුතුව පිරිස් බලයෙන් වැසී ලොව බොහෝ දෙනා වාසය කරන බැවිනි. එම නිසා බුදුසමය පුද්ගලයන්ගේ බාහිර දර්ශනයෙන් පමණක් යමෙකු පිළිබඳව විනිශ්චය කිරීමට ඉක්මන් නොවන අතර ඒ සඳහා ඉහත දැක්වූ ආකාර හතර දිගු කලක් භාවිත කරයි.

ලෝකය තුළ පුද්ගල වර්ගීකරණ:

පුද්ගල වර්ගීකරණය ලොව බොහෝ සමාජයන්හි දැකිය හැකි ලක්ෂණකි. එය අද ඊයේ ආරම්භ වූවක් නොව මීට වසර දහස් ගණනකට කලින් පවා භාරතයේ ලක්ෂණ ශාස්ත්‍රය නමින් ඒ සඳහා වෙන ම විෂය ක්ෂේත්‍රයක් ද පැවැතිණ. යමකුගේ ශරීර අවයව පිහිටි ආකාරය හස්තරේඛා පිහිටි ආකාරය, සමේ වර්ණය, කොණ්ඩය, කටහඬ ආදියෙහි ස්වභාවය අනුව පුද්ගලයාගේ මානසික ස්වභාවය හා වර්ගය අධ්‍යයන කිරීම මෙමගින් සිදු වේ. වර්තමානයෙහි විශේෂයෙන් බටහිර සමාජයෙහි පුද්ගලයන්ගේ ස්වභාවය බොහෝ විට මනින්තේ බාහිර ඉරියව් හා කථාකරන ආකාරය විමසා බැලීමෙනි. කෙනෙක් දුටු විට ඔහු තම ශරීරයේ අවයව හසුරුවන ආකාරය හා කථා විලාසය බලා ඔහු කෙබඳු පුද්ගලයෙක් ද යන තීරණය කෙරේ. තවද යමෙකුගේ අධ්‍යාපන මට්ටම, වෘත්තිය, ජාතිය, රූපය, ධනය, ඉපදුණ ප්‍රදේශය, ජීවත්වන සමාජ පසුබිම, ඤාතිබලය, ඔහු වටා සිටින පිරිස,

ඔහු විසින් කරන ලද සේවය ආදී දැ විමසා බලා පුද්ගලයකු හොඳ හෝ නරක වශයෙන් තීරණය කරන අවස්ථා දක්නට ලැබේ.

බුදුදහමෙහි පුද්ගලයන් මැන බලන මිනුම්දඬු:

බුදුදහම කෙනෙකුගේ බාහිර දර්ශනයෙන් යම් ප්‍රමාණයකට කෙනෙකු පිළිබඳව හඳුනා ගන්න ද පුද්ගලයා ගැන වඩාත් ගැඹුරින් විමසා බැලේ. මෙහි දී විශේෂයෙන් යමෙකුගේ දක්ෂතාව, ප්‍රඥාව, සිල්වත් බව ආදී කරුණු මැන බලන නිර්නායක බුදුදහමින් ඉදිරිපත් කර තිබේ. ඒ අනුව කෙනෙකුගේ සිල්වත් බව ගැන තේරුම් ගන්නේ ඔහු හා බොහෝ කලක් නුවණින් ඇසුරු කිරීමෙනි. යමෙකුගේ ගේ පාරිශුද්ධත්වය නොහොත් සුවච බව තීරණය කෙරෙන්නේ ඔහු භාෂාව භාවිත කරන ආකාරයෙනි. කෙනෙකුගේ ස්ථානෝචිත ප්‍රඥාව ශක්තිමත් බව තීරණය කෙරෙන්නේ ඔහු ආපාදවකදී ක්‍රියා කරන ආකාරය අනුවයි. මේ අතර යමෙකුගේ වඩාත් උසස් ම ගුණාංග සේ බුදුදහම දකින්නේ යමකු තුළ පවත්නා ප්‍රඥාවයි. එනම් දුකෙහි හටගැනීම හා නිරෝධය යමකු මැනවින් අවබෝධ කර ගත්තේ ද යන කරුණ මතයි. යමෙකුගේ ප්‍රඥාව මැන බලන්නේ ඔහු හා සාකච්ඡා කිරීමෙනි. එය හුදු ලෝක ව්‍යභාරය පිළිබඳව කෙරෙන සරල සාකච්ඡාවක් නොව සත්ත්වයා, සසර, ලෝකය, සිත, දුක ආදී තේමා යටතේ කෙරෙන දාර්ශනික සාකච්ඡාවකි.

බුදුදහමින් අප ලබන ප්‍රතිඵලය වන්නේ වඩාත් සිල්ගුණ සපිරි ප්‍රඥාවන්ත කලණ මිතුරන් හඳුනා ගෙන ඔවුන් වෙතින් සද්ධර්ම ප්‍රතිලාභය ලබා අපත් ගුණ නුවණින් දියුණු වී අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම යන ත්‍රිලක්ෂණය ප්‍රකට කොට පුද්ගල සඤ්ඤාව සපුරා දුරු කොට බාහිර කිසිදු පුද්ගලයකු හෝ දෙයකින් කම්පා නොවන දුක් හට නොගන්නා මානසික ස්වභාවයක් ඇති කර ගැනීමයි. කලණ මිතුරන්, නුවණැති පුද්ගලයන් හඳුනා ගැනීමට හැකියාවන ලැබෙන්නේ අප තුළ ද යම් පමණකට ප්‍රඥාව, අවංකබව, සුවචබව යන ගුණාංග තිබූ පමණටයි. ඒ අතර පරිත්‍යාගශීලීත්වය, කෘතඥතාව යන ගුණාංග ද මේ සඳහා උපකාරවත් වේ.

බුද්ධභාෂිත ත්‍රිපිටකයෙහි පුද්ගලයන් පිළිබඳ විවිධ ප්‍රභේද හා ඊට අදාළ විස්තර දක්නට ලැබේ. ඒ පිළිබඳ දැනුවත් වූ පමණට අනුවණ, අවැඩදායී පුද්ගලයන් හඳුනාගෙන ඔවුන් වෙතින් හැකිතාක් ඉවත්වීමටත් වඩාත් උතුම් පුද්ගලයන් කවුරුන් ද යන්න හඳුනා ගෙන ඔවුන් වෙත සමීප වීමටත් අවකාශ ලැබේ. බාලයන් ඇසුරු නොකිරීමත් (අසේවනා ව බාලානං), නුවණැත්තන් ඇසුරු කිරීමත් (පණ්ඩිතානං ව සේවනා) මෙලොව පරලොව අභිවාද්ධියට හේතුවන බව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මංගල සූත්‍රයෙහි දී පැහැදිලි කොට තිබේ. බාලයන් ඇසුරු නොකිරීම යනු අනුවණයන් කොන් කිරීම නොව ඔවුන්ගේ තුළ පවත්නා අගුණ දුර්වලකම් සමීප කර නොගැනීමයි, ඇසුරු නොකිරීමයි. නුවණැත්තන් ඇසුරු කිරීම යනු හුදෙක් ඔවුන් සමග කායික වශයෙන් සමීපයෙහි සිටීම පමණක් නොව ඔවුන් තුළ පවත්නා සීලාදී ගුණාංග අප ජීවිතයට ආදර්ශ වශයෙන් ගැනීමයි. එවිට නුවණැත්තන් අප සමීපයෙහි නොසිටිය ද ඔවුන් මිය ගොස් සිටිය ද අපට ඔවුන් ඇසුරු කිරීමට හැකියාව ලැබේ.

බුදුදහමෙහි පුද්ගල වර්ගීකරණ :

බුදුදහමෙහි විවිධ පදනමිහි පිහිටා පුද්ගලයන්ගේ ප්‍රභේද හා ගුණාංග විස්තර කර තිබේ. ඉන් කිහිපයක් මෙහි දී සාකච්ඡාවට භාජන කෙරේ.

වරෙක බුදුරජාණන් වහන්සේ ලොවට වැඩ පිණිස බොහෝ දෙනාගේ හිතසුව පිණිස ලොව උපදින පුද්ගලයන් දෙදෙනෙක් පැහැදිලි කරති. ඒ දෙදෙනා නම් සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ සහ සක්විති රජතුමායි (අං.නි.1, 146 පිට). සසර බොහෝ පුරුණ ලද දානාදි කුසල දහමිහි ආනිසංස වශයෙන් මේ දෙදෙනා ම දීර්ඝ කලකට වරක් විටින් විට මිනිස් ලොව පහළ වී ලොවට යහපත සිදු කරති. සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ විමුක්ති මාර්ගය පෙන්වා දෙන අතර සක්විති රජතුමා දැහැමින් ලොව පාලනය කරමින් සත්ත්වයන්ට සුගතිගාමීවීමට උපකාරවත් වේ.

ගෞතම සම්බුදු සසුනෙහි තුලාවට උපමා කොට ඇති පුද්ගලයන් කිහිප දෙනෙකි. එනම් පරමාදර්ශ වශයෙන් දක්වා ඇති පුද්ගලයන් ය. ඒ අනුව පැවිදි පක්ෂයට හා ගිහි පක්ෂයට මෙන් ම ස්ත්‍රී පුරුෂ දෙපක්ෂයට ම ඉහළින් ම තබා ගත හැකි ආදර්ශ පෙන්වා දී ඇත. සම්බුදු සසුනෙහි පැවිදි වූ හික්ෂුණ් වහන්සේලාට ඇති ඉහළ ම තුලාව හෙවත් ආදර්ශ නම් සාරිපුත්ත, මොග්ගල්ලාන යන ස්වාමීන් වහන්සේලායි. සම්බුදු සසුනෙහි පැවිදි වූ හික්ෂුණ් වහන්සේලාට ඇති ඉහළ ම ආදර්ශ හෙවත් තුලාව නම් බේමා සහ උප්පලවණ්ණා යන හික්ෂුණ් වහන්සේලායි. ගිහි උපාසකවරුන්ට ඇති ඉහළ ම ආදර්ශ නම් චිත්ත ගෘහපති හා හත්ථාලවක යන දෙදෙනායි. ගිහි උපාසිකාවන්ට ඇති ඉහළ ම ආදර්ශ වන්නේ බුජ්ජුත්තාරා හා නන්දමාතා යන උපාසිකාවන් ය. හික්ෂු හික්ෂුණ්ගේ ඉහළ ම ආදර්ශ වන්නේ මහරහත් අග්‍රශ්‍රාවක ශ්‍රාවකාවන් ය. ගිහි උපාසක-උපාසිකාවන්ගේ ඉහළ ම ආදර්ශ වන්නේ අනාගාමී ඵලයට පත් ගිහි උවසු උවැසියන් ය. ඒ අනුව ගිහිපැවිදි, ස්ත්‍රීපුරුෂ සැවොම තමා සිටින මට්ටම අනුව මෙම පුද්ගලයන් ඉහළ ම ආදර්ශ වශයෙන් තබා ගනිමින් ක්‍රියා කළ යුතු ආකාරය මෙමගින් පැහැදිලි කෙරේ.

තවත් විටෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ලොව වෙසෙන සත්ත්වයන්ගේ බුද්ධි මට්ටමට අදාළව ඔවුන් ලොව දෙස දකින ආකාරය අනුව කොටස් තුනකට බෙදා දක්වති. ඒ අනුව අන්ධ, ඒකවක්බු, ද්විවක්බු යනුවෙන් පුද්ගලයන් වර්ගීකරණය කර ඇත. අන්ධ යනු මෙලොව ජීවිත ද ආර්ථික, ආධ්‍යාපනික, සාමාජීය වශයෙන් අසාර්ථක වී පරලොව පිළිබඳවත් ද අනවබෝධයෙන් කටයුතු කොට පරලොව යහපතට කුසල් ද නොකොට දෙලොව ම අසාර්ථක කර ගන්නා අයයි. ඒක වක්බු යනු මෙලොව ජීවිතය සාර්ථක කොට එහෙත් පරලොව ජීවිතයේ සාර්ථකත්වයට කටයුතු නොකරන අයයි. ද්විවක්බු යනු මෙලොවත් පරලොවත් යන දෙලොව ම ජය ගන්නා අයයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ වඩාත් අගට කොට ඇත්තේ දෙලොව ම ජයගන්නා අයයි. එවැන්නන් ඇසුරු කරන ලෙසත් සෙසු දෙදෙනා දුරින් ම දුරු කළ යුතු බවත් බුදුදහම අවධාරනය කරයි.

අම්බ සූත්‍රයේ දක්වෙන පරිදි අඹ වර්ග හතරක් උපමා කර ගනිමින් බුදුරජාණන් වහන්සේ ලොව වෙසෙන සත්ත්වයන් විස්තර කරති. ඒ අනුව ලොව පවත්නා අඹ වර්ග හතර නම්

1. ආමං පක්කවණ්ණං (අමු එහෙත් ඉඳුණු පැහැති අඹ)
2. පක්කං ආමවණ්ණං (ඉඳුණු එහෙත් අමු පැහැති අඹ)
3. ආමං ආමවණ්ණං (අමු පැහැති අමු අඹ)
4. පක්කං පක්කවණ්ණං (ඉඳුණු පැහැති ඉඳුණු අඹ)

ලොව පවත්නා මෙම අඹ වර්ග හතර උපමා කර ගනිමින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ලොව වෙසෙන සත්ත්වයන්ගේ ස්වභාවය විස්තර කරති. ඒ අනුව මෙලොව ඇතැමෙක් ගමන් බිමන් ඉරියව් ආදියෙන් සංවරසීලී වූයේ බාහිරින් අලංකාරවත් වූයේ ප්‍රසාදය ගෙන දෙන්නේ නමුදු දුක, දුකට හේතුව, දුක නැති කිරීම හා ඊට මාවත වූ අරි අටඟි මග යන වතුරාර්ය සත්‍යය නොදනිති. ඔවුහු පිටතින් ඉඳුණු ලෙසින් දිස්වන එහෙත් අමු අඹ මෙන් බාහිරින් පමණක් අලංකාරවත් වූවාහු

ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් නොවැඩුණාහු වෙති. තවත් අයෙක් බාහිර ඉරියව්වලින් එතරම් ප්‍රසාදය ගෙන නොදෙන නමුත් දුක හා එහි නිරෝධයට සම්බන්ධ වතුරාර්ය සත්‍යය මැනවින් දන්නේ ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් ඉදිරියෙන් සිටිති. ඔවුහු බාහිරින් අලංකාරවත් නැති වුව ද අභ්‍යන්තර ගුණ නුවණින් පිරිපුන් අය වෙති. එවැන්නන් බාහිරින් අමු ලෙස දිස්වන එහෙත් සැබැවින් ම ඉඳුණු අඹ මෙනි. තවත් ඇතැමෙක් බාහිරින් අමු ලෙසින් පෙනෙන අතර ඇතුළතින් ද නොඉඳුණු අඹ මෙන් ඉරියව් පැවැත්වීම් කතාබහ ආදියෙන් බාහිරින් කිසිදු ප්‍රසාදයක් ගෙන දෙන්නේ නැති අතර වතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳව ද කිසිදු අවබෝධයක් නොමැත. ඔවුහු බාහිරින් අලංකාරවත් නැති අතර අභ්‍යන්තර ගුණ නුවණින් ද අලංකාරවත් නොවෙති. බාහිර හා අභ්‍යන්තර දෙකින් ම ඔවුහු නොවැඩුණාහු වෙති. මේ අතර ඇතැමෙක් බාහිර ඉරියව් කතාබහ ආදියෙන් මැනවින් ප්‍රසාදය ගෙන දෙන අතර වතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳව ද මනා අවබෝධයෙන් යුතුව දුකින් නිදහස්වීමෙහි අප්‍රමාදීව නියැලෙති, නැතහොත් දුකින් නිදහස් ව සිටිති. ඔවුහු බාහිරින් ඉඳුණු ලෙසින් පෙනෙන ඇතුළතින් ද සැබැවින් ඉඳුණු අඹ මෙන් බාහිර හා අභ්‍යන්තර යන දෙකින් ම අලංකාරවත් වූවාහු වෙති. මෙබඳු තත්ත්වයක් මත කෙනෙකුගේ බාහිර දර්ශනයෙන් පමණක් පුද්ගලයන් විනිශ්චය කිරීමට යාම එතරම් යෝග්‍ය නොවේ. බාහිරින් සාමාන්‍ය කෙනෙක් සේ පෙනෙන ඇතැමෙක් ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් මහා ගුණ සමුදායකින් හෙබියාහු වන්නට පුළුවනි. බාහිරින් අලංකාරවත් සේ පෙනෙන ආධ්‍යාත්මික ගුණනුවණින් හිස් පුද්ගලයන් ද සිටිය හැකිය. බාහිරට පෙනෙන අයුරින් අභ්‍යන්තර ස්වභාවය ද යුක්ත අය සිටිය හැකිය.

වරෙක බුදුරජාණන් වහන්සේ ලොව වෙසෙන සියලු දෙනා කොටස් තුනක් යටතේ ප්‍රභේදගත කොට දක්වති. එනම් පෘථග්ජන, සේඛ, අසේඛ වශයෙනි. ‘පෘථග්ජන’ යනු තව ම ආර්ය මාර්ගයට ස්ථිරව බැස නොගත් සක්කායදිට්ඨි තව ම පවතින පිරිසයි. ‘සේඛ’ යනු සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බත පරාමාස යන ක්‍රීඩිධ සංයෝජන දුරු කළ හා ඉන් ඉදිරියට අර්හත් මාර්ගය දක්වා සිටින නිවන් මගට ස්ථිරව බැසගත් සතර අපායෙන් සපුරා නිදහස් වූ ශ්‍රැතවත් ශ්‍රාවක පිරිසයි. ‘අසේඛ’ යනු දස සංයෝජන සියල්ල දුරු කළ රහතන් වහන්සේ ය. එබැවින් බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්ම දේශනා කළේ පෘථග්ජන අයට සේඛත්වයට පත්වීමටත් සේඛත්වයට පත් අයට අසේඛත්වයට (අර්හත්වයට) පත්වීමටත් ය. සත්ත්වයන් පෘථග්ජන තත්ත්වයේ සිටින තාක් ඔවුන්ට සතර අපාය තම නිවස මෙන් නිතර විවෘතව පවතී. එබැවින් සක්කාය දිට්ඨිය දුරුකොට වහා සේඛත්වයට පත්වීමට බුදුරජාණන් වහන්සේ නිතර තම ශ්‍රාවකයන් උනන්දු කොට තිබේ. හිස ගිනිගත්තකු එම ගින්න නිවන්නට උත්සාහ දරනවාට වඩා උනන්දු වෙන් සැතකින් පහර ලද්දකු එම සැත ඉවත් කිරීමට උත්සාහ දරනවාටත් වඩා ඉක්මනින් සක්කාය දිට්ඨිය දුරු කිරීමට අප්‍රමාදී විය යුතු බව බුදුදහමින් අවධාරණය කෙරේ. තවද ඉහත සඳහන් ප්‍රභේද තුන ආර්ය හා අනාර්ය යන දෙකොටස තුළ ගොනු කළ හැක. ඒ අනුව පෘථග්ජන අය ‘අනාර්ය’ වන අතර සේඛ හා අසේඛ අය ‘ආර්යයෝ’ වෙති.

මෙලෙස කෙබඳු විවිධත්වයක් පුද්ගලයන් තුළ පැවැතිය ද බුද්ධෝත්පාද සමයක මිනිස් ලොව උපදින සැවොම අතිශය භාග්‍යසම්පන්න අය වෙති. සසර කරන ලද මහා පුණ්‍ය මහිමයක් හැම මිනිසකුගේ චිත්ත සන්තානයෙහි ක්‍රියාත්මක වේ. එම නිසා ඕනෑම අවස්ථාවක කල්‍යාණ මිත්‍ර ඇසුර හා සද්ධර්ම ශ්‍රවණය ලැබුණ හොත් සිය උත්සාහය හා ප්‍රඥාව මත ඕනෑම අයකුට තම ජීවිතය සුවිශේෂී ලෙස උසස් තලයකට පත්කර ගැනීමට ඕනෑම අවස්ථාවක ඉඩකඩ පවතී. සුනීත, සෝපාක, රජ්ජුමාලා, පුණ්ණා වැනි බුදුරදුන් දිවමත් සමයෙහි සිටි අයගේ චරිත මීට නිදසුන් වශයෙන් දක්විය හැකි ය. ඒ අතර ජීවිතයේ යමකු අතින් අඩුපාඩු සිදුවුව ද ආනන්තර්ය කර්ම හා නියත මිථ්‍යාදෘෂ්ටි හැර අනෙක් ඕනෑම කර්මයක් යටපත් කොට ධර්මය ඉස්මතු කර ගැනීමේ හැකියාව ද පවතී. අංගුලිමාල වැන්නවුන් ඊට නිදසුන් ය. තව ද ඕනෑම වයසක දී කෙනෙකුට තම ජීවිතය ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් සුවිශාල පරිවර්තනයකට පත් කර ගැනීමේ අවකාශ පවතී. බක්කුල, රාධ, සෝණා වැනි

හික්ෂු හික්ෂුණින් තම ජීවිතයේ පශ්චිම සමයේ ධර්මය වෙත පැමිණියන්වුන් ය. එහෙත් ඔවුන්ගේ වියපත් බව ඔවුනට බාධාවක් නොවීය. සත් හැවිරිදි වියේ සිට අවුරුදු 120 දක්වා විවිධ වයස් මට්ටම්වල සිටි අය මාර්ගඵල ලැබූ ආකාරය බෞද්ධ ඉතිහාසය තුළින් ප්‍රකට වේ. ජීවක වැන්නවුන් කුඩා අවධියෙහි අතිශය අභාග්‍ය සම්පන්න ඉරණමකට පත් ව සිටිය ද පසුව සාමාජීය, වෘත්තීය වශයෙන් මෙන් ම ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් ඉහළ ම තලයට යාමට හැකියාව ලැබුණි. ඔහු බුදුරජාණන් වහන්සේට පවා ප්‍රතිකාර කළ රාජ වෛද්‍යවරයා වූ අතර ශ්‍රැතවත් ශ්‍රාවකත්වයට පත්වීමට ද දක්ෂයෙක් විය.

ආර්ය උතුමන් තුළ පවා විවිධත්වයක් :

බාහිර වශයෙන් පුද්ගලයන් තුළ විවිධ ආකාරයේ වෙනස්කම් පවතී. ඇතැමෙක් බාහිර වශයෙන් එතරම් කැපී නොපෙනුණ ද අධ්‍යාපනික හා ආර්ථික වශයෙන් උසස් තලයට පත් කුලසතා සපිරි පුද්ගලයන් වීමට ඉඩකඩ පවතී. ඇතැමෙක් බාහිර වශයෙන් අලංකාරවත් වූයේ නමුදු අභ්‍යන්තර වශයෙන් එතරම් හරයක් හා දක්ෂතාවක් නැති අය වීමට ද අවකාශ ඇත. චුල්ලකම්මච්ඡිංග සූත්‍රයේ දැක්වෙන පරිදි සසර කරන ලද කර්මයන්ට අනුරූපව පුද්ගලයන් තුළ නොයෙක් ආකාරයේ විසමතා පැවැතිය හැකි ය. එහෙත් යමෙක් තම උත්සාහය හා කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය මත අධ්‍යාපනික හා ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් දියුණු වුවහොත් උපතින් ලද ඇතැම් දුර්වලතා පවා ජය ගැනීමේ හැකියාව පවතී. චුල්ලපන්ථක හිමි, ජීවක වැනි අය මීට නිදසුන් ය. රහතන් වහන්සේ දෙදෙනෙක් ගත්ත ද ආසවක්ඛය ඤාණය ලැබීම අතින් සමාන වුව ද බාහිර ගති ලක්ෂණ හා හැසිරීම් අතින් බොහෝ වෙනස්කම් දක්නට ලැබේ. ඇතැම් රහතන් වහන්සේ අගුශ්‍රාවක වූ අතර ඇතැමෙක් එසේ නොවූහ. ඇතැම් රහතන් වහන්සේලා පංච අභිඥාලාභීව රහත් වූ අතර ඇතැමෙක් එසේ නොමැතිව ආසවක්ඛය ඤාණය පමණක් ලබා රහත් වූහ. ඇතැම් රහතන් වහන්සේලා විචිත්‍ර ලෙස ධර්ම දේශනා කළ අතර ඇතැම් රහතන් වහන්සේලාට එවැනි හැකියාවක් නොතිබුණි. ඇතැම් රහතන් වහන්සේලා පුද්ගලයන් සමඟ බෙහෙවින් සුහදව ධර්ම සාකච්ඡාවන්හි නිරත වුව ද ඇතැම් රහතන් වහන්සේලා විවේකීව නිහඬව කල් ගත කළහ. ඇතැම් රහතන් වහන්සේලා ගිහියන් පිළිගන්වන විවරාදි සිව්පසය පිළිගනිමින් ග්‍රාමවාසීව ප්‍රසිද්ධ සුවිසල් විහාරස්ථානයේහි විසූ අතර ඇතැම් රහතන් වහන්සේලා පිණ්ඩපාතය, පංශුකුල වීචර ආදියෙන් යැපෙමින් දිවි ගිම්මෙන් ආරණ්‍ය, වෘක්ෂමූලාදියෙහි වැඩ වාසය කළහ. මේ හැම දෙනා ම රහතන් වහන්සේලා වූ අතර ඔවුන් කිසිවෙක් අඩුවෙන් තැකිය නොහැකිය. සාරිපුත්ත, මොග්ගල්ලාන, මහාකාශ්‍යප, මහාකච්චාන, අනුරුද්ධ, රාහුල, ආනන්ද, ලකුණ්ඨකභද්දිය, දබ්බමල්ලපුත්තනිස්ස, මෝසරාජ, නාගිත වැනි ස්වාමීන් වහන්සේලාගේ චරිත විමසා බැලීමෙන් මේ බව වඩාත් ප්‍රකට වේ. සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේලා තුළ පවා පෙරුම් පුරන කාලය අනුව හා ජීවත් වන ආයු කාලය අනුව වෙනස්කම් ඇත. චීර්යාධික, ශ්‍රද්ධාධික, ප්‍රඥාධික වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වෙති. චීර්යාධික බෝසත්වරුන් සොළොසාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් ද ශ්‍රද්ධාධික බෝසත්වරුන් අටාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් ද ප්‍රඥාධික බෝසත්වරුන් සාරාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් ද වශයෙන් උන් වහන්සේලා පෙරුම් පුරන කාලසීමාව වෙනස් වේ. තව ද ඇතැම් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේලාගේ පරමායුෂ අවුරුදු 80ක් වන අතර තවත් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේලාගේ පරමායුෂ අවුරුදු 80,000ක් වේ.

අධ්‍යාත්මය දියුණු කළ / දියුණු කරන උතුමක් වෙත ... :

තව ද යමෙක් ගිහියෙක් ද පැවිද්දෙක් ද යන පදනම මත කෙනෙකුගේ ආධ්‍යාත්මික ගුණ සමුදාය තීරණය කිරීමට නුපුළුවන. ඇතැම් ගිහියෙක් පැවිද්දෙකුට වඩා ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් ඉදිරියට ගොස් සිටීම ද පුළුවන. බුදුරදුන් දිවමන් සමයෙහි විසූ චිත්ත ගෘහපතියා අනාගාමීව සිටි අතර ඇතැම්

ස්වාමීන් වහන්සේලා පවා ඔහු වෙත ගොස් ධර්ම කරුණු නිරාකරණය කළ ආකාරය දැක ගත හැකි ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ පවා ඇතැම් හික්ෂුන් වහන්සේලාට විත්ත ගෘහපතියා වෙත ගොස් ධර්ම කරුණු සාකච්ඡා කිරීමට උපදෙස් දී තිබේ.

මෙබඳු තත්ත්වයක් මත ලොව වෙසෙන නුවණැති අයගේ කාර්ය විය යුත්තේ හැකිතාක් දුරට ගුණ නුවණ සපිරි උතුමන් ඇසුරු කරමින් තමා තුළ ද සීල, සමාධි, ප්‍රඥා යන ගුණාංග දියුණු කරගැනීමයි. එහි දී තමාට ඇසුරු කිරීමට සුදුසු කලණ මිතුරන් කවුරුන් ද යන්න හඳුනා ගැනීමට අප දක්ෂ විය යුතු ය. යමෙක් තමාගේ ආශ්‍රය සඳහා කෙනෙකු සෙවීමේ දී නිතර ම තමාට වඩා ගුණ නුවණින් වැඩි තැනැත්තකු සොයා ගැනීමට උනන්දු විය යුතු ය. එසේ නොහැකි වුවහොත් අවම වශයෙන් තමා හා සමාන තැනැත්තකු හෝ තෝරා ගැනීමට දක්ෂ විය යුතු ය.

අප යමකු ඇසුරු කිරීමේ දී ඔහු තුළ පවත්නා ගුණාංග අතර වඩාත් වැදගත් ලක්ෂණ පිළිබඳ සැලකිලිමත් විය යුතු ය. ඒ අතර සීලය, අවංක බව, මෙමත්‍රිය හා ප්‍රඥාව යන කරුණු වඩාත් වැදගත් වේ. මේ අතරින් ද යමකු තුළ ඇති ප්‍රඥාව අපේ දිවියට මහත් උපකාරයක් සලසා ගැනීමට හේතු වේ. 'ප්‍රඥාව' යනුවෙන් මෙහි දී විශේෂයෙන් බුදුදහම අවධාරණය කරන්නේ දුකෙහි හටගැනීම හා නිරෝධය පිළිබඳව යමකු තුළ පවත්නා අවබෝධයයි. එනම් අවිද්‍යා මූලිකව ඇස්, කන් ආදී ඉන්ද්‍රිය හා රූප, ශබ්දාදී අරමුණු සම්බන්ධ වීමේ දී පංචුපාදානස්කන්ධය ගොඩනැගෙන බවත් එය දුකට හා තෘෂ්ණාවට මුල්වන බවත් ය. තවද විද්‍යාසහගතව ලෝකය සමඟ කටයුතු කිරීමේ දී (ස්කන්ධ පංචකය හටගෙන) යමක් පිළිබඳ අවබෝධය ලැබුණ ද උපාදානස්කන්ධ පංචකයක් ගොඩ නොනැගෙන අතර එමගින් තෘෂ්ණාව හා දුක නොහටගන්නා බව පිළිබඳ ද මෙහිදී අවබෝධ වේ. බුදුදහම දුක වශයෙන් දක්වා ඇත්තේ අවිද්‍යා සහගත සිතින් කිසියම් අරමුණක් වෙත සිත පතිත වීමේ දී එය උපාදාන වශයෙන් ගැනීම නිසා හටගන්නා උපාදානස්කන්ධ පංචකයයි (සංඛත්තේන පංචුපාදානස්කන්ධා දුක්ඛා).

ඒ අනුව අප ඇසුරු කළ යුත්තේ චතුරාර්ය සත්‍ය පිළිබඳ වඩාත් නිරවුල් පැහැදිලි අවබෝධයක් ඇති නුවණැති අයයි. එබඳු අය හඳුනා ගැනීමට අප තුළ ද කිසියම් ආකාරයක නුවණක් පැවැතිය යුතු ය. එම නුවණ ලැබෙන්නේ අනිත්‍ය ප්‍රතිසංයුක්ත පටිච්ච සමුප්පාදය පදනම් වූ ධර්ම දේශනා මැනවින් ශ්‍රවණය කිරීමෙනි. එමෙන් ම ඊට අදාළව ධර්ම සාකච්ඡාවන්හි යෙදීමෙනි.

පුද්ගල සංඥාව දුරලමින් අන් අය හඳුනා ගැනීම :

අපට දුක එළඹෙන්නේ අවිද්‍යා සහගත සිතින් බාහිර පුද්ගලයන් හා ද්‍රව්‍ය දෙස බැලීම තුළිනි. එනිසා ආරම්භයෙහි අප විවිධාකාරයෙන් පුද්ගලයන් හඳුනා ගත්ත ද යමකු කෙරෙහි පුද්ගල සංඥාවෙන් අප සිත බැස ගත හොත් අප දුකින් නොමිදුණාහු වෙති. එබැවින් පුද්ගල සංඥාව දුරුවන ලෙස නුවණින් තමා දෙසත් බාහිර පුද්ගලයන් දෙසත් බැලීමට අප දක්ෂ විය යුතු ය. එහි මූලික පදනම තමාගේ ජීවිත සන්තතිය දෙස නුවණින් විමසා බැලීමයි. අපගේ ජීවිතය යනු නාමරූප දෙකෙහි එකතුවයි. නැතහොත් නාමරූප විඤ්ඤාණයන්ගේ සමවායයි. එසේත් නැතහොත් රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන ස්කන්ධ පංචකයේ එකතුවයි. මේ කුමන නම්වලින් ව්‍යවහාර කළ ද ජීවිතය යනු එක මොහොතක් තුළ සිත හා කය දෙකෙහි එකතුවෙන් හටගන්නා අද්දකීමයි. එම අද්දකීම පෙර නොතිබී හටගෙන ඉතිරි නැතිව නිරුද්ධ වීම එහි ස්වභාවයයි (*අනුඤ්ඤා සම්භුතං භුක්වා න භවිස්සති*). එහෙත් අප තුළ පවත්නා අනවබෝධය හෙවත් අවිද්‍යාව නිසා යම් අද්දකීමක් ලබන විට එය පෙර තිබුණු දෙයක් ලෙස ද අද්දකීමෙන් පසු තවදුරටත් එලෙසින් ම එය ඉතිරි වේ යැයි ද නිත්‍ය වශයෙන් අපට සිතේ. එමගින් මහා කෙලෙස් බරක් අප හිත මත පතිත වූයේ

වෙයි. අප ලබන අද්දකීම් තුළින් දුක හටගන්නේ නිත්‍ය භාවය පිළිබඳ මෙම විපල්ලාසය පදනම් වූ ආත්ම සංඥාව හේතුවෙනි. අප බාහිර දකින පුද්ගලයන් තුළ ද පවත්නේ මෙබඳු ම ස්වභාවයකි. අපගේ ඇස, කන ආදී ඉන්ද්‍රිය ඔස්සේ බාහිර පුද්ගලයකු හඳුනා ගැනීමේ දී සිදුවන්නේ ඒක ක්ෂණිකව රූපාදි ස්කන්ධ පංචකය හටගැනීමයි. මෙම යථාර්ථය දැකීමට අප දක්ෂ වුවහොත් බාහිර කවර පුද්ගලයකු දැක්ක ද හොඳ නරක වශයෙන් විනිශ්චයන්ට නොගොස් අනාත්ම සංඥාවෙන් බැලීමටත් එනිසා දුකින් නිදහස් වීමටත් අපට හැකියාව පවතී. බුදුදහමින් අපට මග පෙන්වන්නේ මෙම තත්ත්වයට පත්වීමටයි.

පුද්ගලත්වයෙහි නොගිලී වගකීම සපුරමු :

මෙබඳු යථාර්ථයක් කරා යන මාවතෙහි අපට එදිනෙදා හමුවන ඥාති -මිත්‍රාදීන් කෙරෙහි පිළිපැදිය යුතු ආකාරය ද බුදුදහමින් පෙන්වා දී තිබේ. සිගාල, ව්‍යග්ඝපජ්ජ, මංගල ආදී සූත්‍ර මගින් මේ සඳහා උපදෙස් දී ඇත. එනිසා ඥාතීන් වශයෙන් හෝ හිතමිතුරන් වශයෙන් ඔවුනොවුන් වෙත ඉටුවිය යුතු යුතුකම් හැකිතාක් ඉටු කර ගනිමින් අන් අයගේ සිත් නොරිදෙන ලෙස ඔවුන් හා කටයුතු කරමින් අප මේ ලද අන්රස මිනිස් හවයෙන් හා අතිශය දුර්ලභ බුද්ධෝත්පාදයෙන් උපරිම ප්‍රතිඵල නෙළා ගැනීමට අප දක්ෂ විය යුතු ය. එහි මූලික පියවර නම් සද්ධර්මශ්‍රවණයෙන් කම්ඵල නුවණ ලබා දාන, සීල, භාවනා ත්‍රිවිධ පුණ්‍ය ක්‍රියා සිදු කොට සුගතියට මග ස්ථාවර කර ගැනීමයි. ඉන්පසු සසර දුකින් සපුරා නිදහස්විය හැකි ආර්ය දර්ශනය උපදවා ගැනීම අවශ්‍ය කෙරේ. ඒ සඳහා පටිච්ච-ව සමුප්පාදය මිශ්‍රිත ධර්මය වඩ වඩාත් ශ්‍රවණය කොට දුකෙහි හටගැනීම හා නිරෝධයට වටහා ගත යුතු ය. අනතුරුව ඒ ඔස්සේ හැකිතාක් දුරට තම සිත කය වචනය මෙහෙයවමින් අප්‍රමාදීව ක්‍රියා කළ යුතුව පවතී.

මෙලෙස සද්ධර්මය තම ජීවිතයට සම්බන්ධ කර ගැනීමෙන් විලෙහි හටගත් පියුමක් මෙන් කෙලෙස් බරිත ලොව නිකෙලෙස් ව දුකින් නිදහස් ව විසීමට අවස්ථාව සැලසේ. දුකින් නිදහස් වන මෙම ආධ්‍යාත්මික ගමන් මගෙහි මූලික පියවරක් නම් මෙම ක්‍රියා ප්‍රගුණ කිරීමයි. එනම් තමාට එදිනෙදා හමුවන පුද්ගලයන් පිළිබඳව මෙම ක්‍රී සහගත සිතින් බැලීමයි. ඒ සඳහා නිරතුරුව **'සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා'** යන මෙන් සිතිවිලි දියුණු කළ යුතුව ඇත. කරණය මෙත්ත සූත්‍රයෙහි දක්වෙන පරිදි නිතර නිතර මෙන් වැඩිමේ ප්‍රතිඵල වශයෙන් යමකු දුටු සැණින් තම එක ම දරුවා කෙරෙහි බලන ආකල්පයෙන් ඔහු කෙරෙහි කටයුතු කිරීමට අවකාශ සැලසේ. එමගින් අන් අය පිළිබඳ සිතෙහි හටගන්නා විරසක බව ගැටීම ද්වේෂය අඩු වී සිතෙහි සහනය දියුණු වේ. මෙලෙස මෙම ක්‍රී භාවනා වැඩිමෙන් නොනැවතී තවදුරටත් සීල, සමාධි, පඤ්ඤා යන ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවන්හි නියැලෙමින් පුද්ගල සඤ්ඤාව දුරුවන ලෙස තම සිතිය හා නුවණ (සති සම්පජ්ඤ්ඤය) දියුණු කළ යුතු ය.

පුද්ගලයන් කුමන ආකාරයේ විවිධත්වයන්ගෙන් හා විසම ගති ලක්ෂණවලින් යුක්තව සිටිය ද ලොව වෙසෙන සැවොම අතීත හවයන්හි අපගේ සමීපතම ඥාතිමිත්‍රාදීහු වූහ. බුදුරදුන් පැහැදිලි කොට ඇති පරිදි අප සසර ගතකළ අපමණ අතීත ජීවිත දෙස සලකා බැලීමේ දී අතීත හවයන්හි අපට මවිපියන් නොවූ සහෝදර සහෝදරියන් නොවූ කිසිවෙකු නොමැත. එතරම් අතිදීර්ඝ කාලයක් අප සසර ජීවිත ගතකොට තිබේ. එනිසා මෙලොවදී අපට මුණ ගැසෙන හැම දෙනා කෙරෙහි ම මෙක් සිතින් බලමින් හැම දෙනා කෙරෙහි උපකාර කිරීම අපගේ යුතුකමකි. ඒ අතර ඔවුන්ගේ ජීවිත උසස් තලයට පත්වන අයුරින් දහමින් අනුග්‍රහ කිරීමට හැකි නම් වඩාත් උතුම් ම උපකාරය එයයි (සබ්බදානං ධම්මදානං ජනානි).

පුද්ගල සංඥාව දුරුවන අයුරින් සිත වැඩීම :

බුදුදහමේ අනුශාසනය අනුව සලකා බැලීමේ දී පුද්ගලයකුගේ ගති ලක්ෂණ කුමන ආකාරයෙන් අප හඳුනා ගත්ත ද එම ගති ලක්ෂණ පුද්ගලයා තුළ ස්ථිර වශයෙන් පවත්නා ස්වභාවයක් නොව අපගේ සිතෙහි පවත්නා අවිද්‍යා, කර්ම, තෘෂ්ණා ආදී මානසික ස්වභාවය අනුව අප විසින් ගොඩනගා ගන්නා සංකල්පයි. බාහිර පුද්ගලයා තුළ පවත්නේ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, ආකාස, විඤ්ඤාණ යන ස්වභාවයන් හයයි. ඒවා ද ස්ථිරව පවත්නා දෑ නොව වර්තමාන මොහොතට අනුව ක්ෂණිකව හටගෙන නිරුද්ධ වන ස්වභාවයන් ය. බාහිර පුද්ගලයකු දක්නා විට අප ඔහු හඳුනා ගන්නේ අප තුළ ඒ මොහොතෙහි පවත්නා මානසික ස්වභාවය මත වර්තමානයෙහි හටගන්නා ස්කන්ධ පංචකයේ හටගැනීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනි. එම ස්කන්ධ පංචකය ද ස්ථිර පවත්නා ස්වභාවයක් නොව ඒ මොහොතෙහි හටගෙන නිරුද්ධ වන ස්වභාවයකි. මේ බව ශ්‍රැතමය ඥානයෙන් මැනැවින් අසා දැනගෙන යෝනිසෝ මනසිකාර වශයෙන් එය නුවණින් මෙනෙහි කොට සමථ විදර්ශනා වඩමින් එම දැනුම ස්ථාවර අද්දකීමක් කර ගැනීමට අප සමත් වුවහොත් බාහිර කිසිදු පුද්ගලයකු හෝ ද්‍රව්‍යයක් නිසා අප සිතෙහි කිසිදු අවිද්‍යා සහගත සිතිවිල්ලක් නොනැගෙන සේ සිත සකස් කර ගැනීමට හැකියාව ලැබේ. එවිට ලෝභ, ද්වේෂාදී අකුසල විතර්කවලින් හා සියලු දුක්වලින් සපුරා සිත නිදහස් කර ගැනීමට හැකියාව සැලසේ. අටලෝ දහම අබියස අකම්පිත සිතක් ඇති කර ගත හැක්කේ මෙම අවබෝධය තුළිනි. මෙය උතුම් ම මංගල කාරුණ වශයෙන් මංගල සුත්‍රයෙහි විස්තර වේ. එබඳු තැනැත්තාගේ මරණය පවා එවිට මංගල කරුණක් බවට පත් වනු ඇත.

ඔබ සැමට තෙරුවන් සරණයි!

සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා!

බු.ව. 2560 බක් පුන් පොහෝදා සීල සමාදානය - ව්‍ය.ව. 2017.04.09 වන ඉරිදා

ලොස් ඇන්ජලිස් බෞද්ධ විහාරය, පැසදිනා, කැලිෆෝනියා, එක්සත් ජනපදය